

Az ipar fejlődésével kapcsolatosan előtérbe nyomul a munkáslakások ügye. A város már évek óta halogatja ezt a kérdést. Munkáslakások nélkül nagyon kínos dolog nagyobb ipari vállalkozások alakulása. *Wimmer* Fülöp fölveti azt az eszmét, hogy a gyárakkal együtt könnyebb lehetne ennek a szociális ügynek a megoldása.

Azokról a módozatokról, amelyekkel a gyáripár Szegeden föllendíülhetne volna, megkérdeztük *Perjéssy* Lászlót, a kereskedelmi és iparkamara titkárát és a város két hatalmas vállalatának vezetőjét, *Wimmer* Fülöpöt és *Pick* Jenőt. Alább következik az a gazdag program, amelyet fölkerésünkre szívesek voltak megadni.

Szeged város geográfiai fekvése *rendkívül kedvező a gyáripár fejlesztésére*, a mennyiben jó közlekedés és olcsó vízi utak állanak rendelkezésre. Rendkívül hasonlít fekvése tekintetében Franciaország második városához, Lyonhoz, mely a mezőgazdasági termelés középpontján, két folyó összefolyásánál, speciál a szövő-ipar középpontjából fejlődött ki. Éppen úgy, mint Lyon Páris után Franciaország második városa, hazánk kis arányaihoz képest Szeged is második várossá fejlődött az országnak.

— Elsősorban szükséges volna a *Maros mielőbbi hajózhatóvá tétele*, aminek érdekében ezidő szerint az érdekelt kamarák a kormányhoz, első sorban a földmívelésügyi és kereskedelmi miniszterhez fölterjesztést is tettek már. A Maros hajózhatóvá tétele által nyersanyagok, szén, fa, kő, továbbá gabonaművek olcsó vízi szállítással jöhetnek Szegedre s itt a gyáripár részére fölhasználhatók lennének; erősen fejleszteni lehetne vele a különben is szép virágzásban levő faipart és malomipart. Az olcsó szállítási közzén Szeged összes iparteleteit megfelelő tüzelő anyaggal látná el. *A Tiszának balkáni kivitelen van nagy jelentősége*, mert a Balkánon a mostani nagy fölfordulás után kell, hogy nagy föllendülés következze.

— Szeged területe kiválóan alkalmas a gyáripár fejlődésére nemcsak a fentebb elmondottak alapján, de ügyes, szorgalmas és tanulékony munkásnépe is predestinálja erre. A város hatósága a munkások egészséges lakásának biztosítása céljából foglalkozott munkásházak létesítésének kérdésével, csupán a rossz pénzügyi viszonyok okozták, hogy azok építése még idáig nem vitetett kereszttül. Szegeden elsősorban azt a gyáripart kellene fejleszteni, mely a nyersanyagát közvetlen mezőgazdasági termelésből veszi és csak másodsorban, a szükséghez képest, olyan gyáripart, amely nyersanyagát is távolból hozza. Minden mezőgazdasági termény földolgozására irányuló törekvést a legmellegebben kellene a városi hatóságnak fölkarolni, mint Szeged város gyáriparának legtermészetesebb fejlődési alapját. Így fejlődtek nagygyá a kendergyárak, seprőgyárak, szálamigyárak stb., szóval azok, amelyek a nyersanyagot e vidékről kapják. Indokolt olyan gyáripár létesítése is, amely a vidéken szükséges tömegárakat állítaná elő. Így például pamut-vászon gyár vagy kötélgyár. Meg vagyok győződve, hogy ha ezek a végzetlen rossz közzgazdasági viszonyok elmúlnak és közzgazdaságunkban egy kis föllendülés mutatkozik, a fejlődő magyar gyáripár Szegedet, ezt a kiválóan alkalmas várost, nem fogja elkerülni.

Perjéssy László.

Iparpártolásra és iparfejlesztésre ma véleményét mondani rendkívül nehéz kérdés. A magyar tőke a mai válságos pénzügyi viszonyok között a már meglevő iparvállalatokat is nehezen tudja kielégíteni. Ily körülmények közepette nincs is nagy létjogosultsága annak, hogy a szegedi ipar elmaradottságát tárgyaljam. Ma más gondok foglalkoztatnak mindenkit. Amit elmondandó vagyok, az csak normális viszonyok beálltával lesz aktuális.

Kétségtelen tény az, hogy Szegeden az utolsó 10 esztendőben az ipar nem fejlődött, hanem hanyatlott.

Elismerem azt, hogy vannak egyes iparvállalatok, amelyek kitűnő vezetés, szakszerű irányítás, kedvező konjunkturák kihasználása és szerencsés földrajzi fekvésük folytán szép eredményeket értek el, azonban, ha városunk lakosságának számarányát szembe állítjuk más városoknak Pozsony, Győr, Temesvár és Arad ipari fejlődésével, megdöbbentően szomorú képet nyerünk.

Szeged város vezetőinek mai elfoglaltságuk mellett nincs idejük kereskedelmi és ipari vállalatok létesítésével foglalkozni. Ténykedésük kimerül abban, hogy tárgyalnak azon vállalatokkal, amelyek véletlenül Szegedre tévedtek. De ez nem elegendő! A városnak kellene felkeresni azon iparvállalatokat, amelyeket itt kívánnak letelepíteni.

Nem akarom egyenként felsorolni azon vállalatokat, melyeknek létesítésére minden alapfeltétel meg van Szegeden, de ha felkértek arra, hogy a kérdéssel foglalkozzam, csak egy példára utalok annak igazolására, hogy semleges magatartásunk nem egy iparvállalatot terelt más városba.

Hazánkban a cukoripar bámulatos fejlődésnek indult. Az utolsó 1½ év alatt Magyarországon nem kevesebb mint nyolc cukorgyár létesült és pedig:

Sarkadon a „Magyar cukoripar r.-t.” alapítása már **üzemben van**.

Az Újverbáson létesített cukorgyár telepén a munkálatok serényen haladnak.

Frigyes főherceg baranyavári cukorgyára már **üzemben van**.

Töketeremesen létesített gyár a jövő évben **üzemképes lesz**.

A „Fejérmegyei cukorgyár r.-t.” eresi gyára szintén épül.

A bácsa-servenkai gyár építését szintén rövidesen megkezdik.

A „Szolnoki cukorgyár r.-t.” és a „Szatmári cukorgyár r.-t.” gyártelepeinek építése is hamarosan megtörténik.

Legújabbban a zombori cukorgyár létesítését tervezik.

Szegeden dacára annak, hogy a közgyűlés már öt évvel ezelőtt kimondotta, hogy kívánatosnak tartja a cukorgyár létesítését, ennek dacára mint említettem, mindenütt másutt létesítenek cukorgyárat csak Szegeden nem, pedig Szegedet földrajzi fekvése, nagy kiterjedésű saját földjei, olcsó víziutjai, a környékbeli latifundiumok közelségei, é. p. (örgróf Pallavicini, gróf Károlyi, báró Gerliczy, gróf Csekonics, esőkaí Lederer uradalmak) predestinálják városunkat egy cukorgyár létesítésére.

Már öt évvel ezelőtt foglalkoztunk e kérdéssel, de azon földbirtokosok, akik a szegedi cukorgyár létesítését tervezték, időközben a nagybecskereki cukorgyárnál vállaltak érdekeltséget. Nekünk tehát más összeköttetés után kellett volna, vagy kell ezután néznünk.

Szeged gazdasági életének fejlesztése érdekében kívánatosnak tartom, hogy a város bízsa meg tanácsnokainak egyikét a gyáralapítási kérdések referálására, vagy — ez még célszerűbb lenne — creáljon egy új tanácsnoki állást, mely kizárólag ipari és kereskedelmi ügyekkel és a város saját ipari üzemeinek — vízműtelep, gőzfűrdő, közzvágóhid stb. ellenőrzésével foglalkoznék.

Ha a válságos krízisen túl leszünk, véleményem szerint elérkezett az ideje annak,

hogy e kérdést alapos megfontolás tárgyává tegyük.

Szegedet és környékét szorgalmas, törekvő munkásnép lakja, a szomszédos elég sűrű lakosságu közzségek (Dorozsma, Algyő, Tápé, Szőreg, Gyála, Szentmihálytelek) bevonásával lassan-lassan ipari gőcpontá emelhető Szeged, csak kellő eréllyel és hozzáértéssel kell e nagyfontosságú kérdéssel foglalkozni.

Pick Jenő.

Miként lehetne Szeged iparát megerősíteni és fejleszteni?

Hogy e kérdésre helyesen válaszolhassak, először is felteszem azt a másik kérdést:

melyek az előfeltételei annak, hogy egy városban az ipar virágozhassék és fejlőd-hessék? Ezen előfeltételek szerintem:

1. minél jobb és tökéletesebb közlekedési eszközök, hogy úgy a nyersanyag jól, olcsón és könnyen beszerezhető, mint a kész gyártmány minden irányban lehetőleg előnyösen elszállítható legyen,

2. központi fekvés nem túl messze a fővárostól, mint a legnagyobb konsumentenstől, valamint az ország többi nagyobb konszumló vidékétől,

3. a munkaerő könnyű és aránylag olcsó biztosítása,

4. a szén előnyös beszerezhetősége,

5. a hatóságok megfelelő magatartása, nem tulságosan nagy adók és egyéb közterhek,

6. előnyös fekvés Fiuméhez, mint a kivitelt egyedül közvetítő kikötőhöz, valamint a balkán államokhoz.

Ha már most az iparvállalatok létesítéséhez és fölvirágoztatásához szükséges ezen előfeltételeket sorba vesszük és Szegedre applikáljuk, bátran mondhatjuk, hogy az első két pontra nézve városunk fekvése egyszerűen ideális, vasuti és hajózási gőcpont 190 kilométernyire a fővárostól, az ország kellő közepén, ahonnan annak minden vidéke és része könnyen és olcsón megközelíthető. E tekintetben csak azon általános óhaj marad fenn, hogy a máv. közlekedési eszközei mindinkább tökéletesbítsenek és nagyon sokat nyerne Szeged a Maros hajózhatóvátétele által is.

Sokkal kevésbé kedvezően áll a munkáskérdés és noha e tekintetben sincs itt nálunk nagyobb baj, mint sok más városban, mégis a legnagyobb nyomatékka követelnünk kell a már oly régóta napirenden levő *munkásházak létesítését*, mert ezek nélkül minden új iparvállalat létesítése a munkáskérdés nehézségei miatt legalább is fennakadni fog, de még a fennálló vállalatok fejlődése is már a múltban e kérdés miatt több esetben abban maradt.

Vagy építsen a város maga — a gyárakkal egyetértve — olcsó munkáslakásokat, úgy, hogy azok költsége — telket fel nem számítva — 5 és fél százalékkal amortizál-tassék, vagy adjon e célra minden iparvállalatnak ingyen telket, hogy ennek és a kormány támogatásának segítségével minden iparvállalat saját munkásainak olcsó lakást építhessen.

A szén beszerzése Szegeden nem épen kedvező, de a Dunagőzhajózási társulat szabolcsi szene a vízi uton itt mindig elfogadható árrban kapható.

A hatóságok magatartása nem mindig kifogástalan, különösen az egészségügyi közzégek a kelleténél nagyobb nehézségeket támasztanak és figyelmen kívül hagyják London, Berlin, Páris és Wien példáját, mely világvárosok óriási iparát bizony szintén csak egy kis szénpor, sőt egy kis büz elti-résével létesíthették; a polgármester, főkapitány és a tanács azonban, bátran merem mondani, a kérdés fontosságához képest elő-zékenyek és a terhek bizonyosan nem nagyobbak, mint egyebütt.

Fiuméhez, különösen az új vonal létesítése óta, elég közel vagyunk, a magyar iparra a jövőben döntő fontosságú balkán kivitelt illetőleg pedig, különösen a vízi utra való tekintettel, fekvésünk nagyon kedvező.